

Wstęp

Prezentowany numer czasopisma Humaniora składa się z artykułów naukowych poświęconych zagadnieniom takim jak problematyka czasu w badaniach religioznawczych, zjawisko antropomorfizacji w religiach starożytnego Bliskiego Wschodu, problem rozróżnienia między faktem a interpretacją w przekazie medialnym, rola narcyzmu w twórczości artystycznej, a także współczesny polski film dokumentalny. Dodatkowy artykuł zawarty w tomie jest krytycznym omówieniem niedawno przełożonej na język polski monografii poświęconej historii ateizmu.

Artykuł Zbigniewa Drozdowicza zatytułowany *Eliadowskie zegary czasu mitologicznych i religijnych wierzeń oraz praktyk* podejmuje ważny, ale dotychczas słabo zbadany problem miar czasu stosowanych w badaniach religioznawczych. Czas odgrywa istotną rolę nie tylko w życiu człowieka religijnego, w jego wierzeniach i praktykach, ale także jest wielkością, która musi być uwzględniona w badaniach z zakresu historii i fenomenologii religii. Nietrudno jest wykazać, że wybitni badacze religii posługiwali się jakimiś miernikami czasu, znacznie trudniej natomiast zrekonstruować wykorzystywane przez nich zegary czasu, ponieważ te ostatnie są zwykle stosowane w sposób domyślny. Autor prezentowanego artykułu dokonuje rekonstrukcji zegarów czasu stosowanych w badaniach rumuńskiego religioznawcy Mircei Eliadego, który charakteryzuje czas święty w opozycji do czasu świeckiego.

Drugi artykuł zawarty w tym numerze czasopisma stanowi drugą część obszernego opracowania autorstwa Jacka Sieradzana zatytułowanego *Bogowie jak ludzie. Ludzkie cechy i umiejętności bogów starożytnego Bliskiego Wschodu*. Pierwsza część tego artykułu została opublikowana w poprzednim tomie Humaniory. Głównym przedmiotem zainteresowania obu części jest zjawisko antropomorfizacji w religiach starożytnego Bliskiego Wschodu. Autor przekonująco argumentuje, że przypisywanie ludzkich cech bogom występuje także w judaizmie i chrześcijaństwie. Co więcej, wiele cech ludzkich przypisywanych bóstwom wcześniej powstałych religii bliskowschodnich zostało przeniesionych do tradycji judaistycznej i chrześcijańskiej. Prezentowana argumentacja opiera się na licznych

cytatach zaczerpniętych z tekstów religijnych różnych ludów zamieszkujących obszar Bliskiego Wschodu.

Marcin Lisiecki, autor tekstu *Fakt i interpretacja w kontekście pytania o prawdę we współczesnym przekazie medialnym* dokonuje analizy pojęć faktu i interpretacji oraz podejmuje refleksję nad zastosowaniem tych pojęć w badaniu współczesnych przekazów medialnych, zwłaszcza zaś nad problemem adekwatnego reprezentowania rzeczywistości w tych przekazach. Problem ten jest współcześnie niebagatelny, ponieważ znaczna część funkcjonującej społecznie wiedzy jest współcześnie wytwarzana, przetwarzana i dostarczana przez profesjonalizowane media. Jednocześnie szybkie zmiany, jakie dokonują się obecnie w świecie mediów oraz olbrzymia liczba zróżnicowanych jakościowo przekazów „konsumowanych” przez współczesnych odbiorców sprzyjają poczuciu zagubienia i chaosu informacyjnego. Strategie radzenia sobie z negatywnymi konsekwencjami społecznymi i kulturowymi funkcjonowania współczesnych mediów nie mogą pomijać pytania o prawdziwość przekazów medialnych, a jednocześnie umiejętności rozróżniania pomiędzy faktem, interpretacją i nadinterpretacją.

W artykule *Narcyzm i sprawstwo w kulturze artystycznej* Bogusław Dziedzia bada narcyzm jako zjawisko znacznie przekraczające granice psychologii indywidualnej i odciskające piętno na kulturze. Podczas gdy psychologowie ujmują zwykle narcyzm jako zaburzenie osobowości, krytycy kultury wskazują na narcystyczne oblicze współczesnej kultury. Wielu z nich mówi o swoistej epidemii narcyzmu i postrzega narcyzm jako zjawisko negatywne. Należy jednak pamiętać, że krytyka kultury oparta na negatywnej waloryzacji narcyzmu, choć w wielu przypadkach uzasadniona, pomija fakt, że narcyzm może stanowić siłę napędową twórczości artystycznej. Autor prezentowanego artykułu akcentuje właśnie rolę sprawstwa wyrastającego z narcyzmu i jego roli w dziejach kultury i sztuki.

W artykule „*Fortunata*” – *współczesna przypowieść* Natasza Ziółkowska-Kurczuk dokonuje analizy filmu dokumentalnego Pawła Banasiaka pt. „*Fortunata*”. Omawiany w artykule film można określić jako należący do nurtu kina religijnego. Autorka wskazuje na występujące w filmie motywy religijne, zastosowaną przez twórcę formę przypowieści, a także na bogactwo symboli, alegorii i metafor. W analizie wykorzystany został schemat wędrowki bohatera zaczerpnięty z twórczości znanego badacza mitów Josepha Campbella.

Tom zamyka krytyczne omówienie monografii Georgesa Minois’a pt. *Historia ateizmu. Niewierzący w świecie zachodnim od jego początków do naszych czasów*. Autorem omówienia jest Marek Błaszczak.

Sławomir Sztajer